

Forn de calç 1 del Torrent del Salt o dels Abeuradors

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Torrent del Salt
Emplaçament
Alçada: Nord-est del Turó de Calderols en direcció a la Carena dels Monjos.
499

Coordenades:

Latitud: 41.61231
Longitud: 2.02151
UTM Est (X): 418473
UTM Nord (Y): 4607195

Classificació

Número de fitxa 08120 - 159
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La vegetació l'està malmetent. Al seu interior hi ha deixalles varies.
Protecció Legal
Observacions protecció: Número 63 del Catàleg de Béns arqueològics a protegir.
(Pla d'Ordenació Urbanística Municipal aprovat definitivament per acord de la Comissió Territorial d'Urbanisme de Barcelona, adoptat en la sessió de 14 de maig de 2009, i publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 5469 el dia 22 de setembre de 2009).
Data aprovació: dt., 22/09/2009 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 8575001DG1087N0001XP

Descripció

Forn de calç situat en un marge a mà dreta del torrent. Un cop arribats al final del carrer de de Gaietà Vallès, entrar per la pista forestal que transcorre pel vessant dret del Torrent del Salt, anomenat també dels Abeuradors. Travessa el bosc de l'Angelet després de deixar enrere una pedrera de roca calcària. Tres cents metres més endavant, després d'un canvi de rasant, a mà dreta hi ha una petita esplanada amb unes tanques de protecció que protegeixen als excursionistes de caure al seu interior;

El forn se situa al dessota mateix. L'olla està excavada en el marge i és de planta circular (mesura 5'5 m de diàmetre i 5 m d'alçada). Presenta el característic bombament central sense restes de rubefacció a les parets i sense coronament de pedra.

La façana, que mesura 3 m d'alçada (conservada), està actualment coberta per heura i bardissa i no presenta contraforts murats, o en tot cas no són visibles i estan recoberts per la terra del mateix marge.

La boca d'accés a la cambra de combustió o fogaina està orientada al sud. No està obrada i presenta un eixamplament resultat de petits despeniments degut a la manca de manteniment. No té passadís d'accés. Tant l'alçada com l'amplada actual mesuren 1'50 metres.

Observacions:

No s'ha realitzat cap intervenció arqueològica ni de consolidació però sí una tanqueta de protecció a nivell de la corona. És un element patrimonial molt interessant ja que es preserva el descarregador i amb una important plaça de maniobra. A mà dreta mateix formant part del mateix conjunt hi ha un segon forn, de dimensions més reduïdes.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhidrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres

depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenforar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

